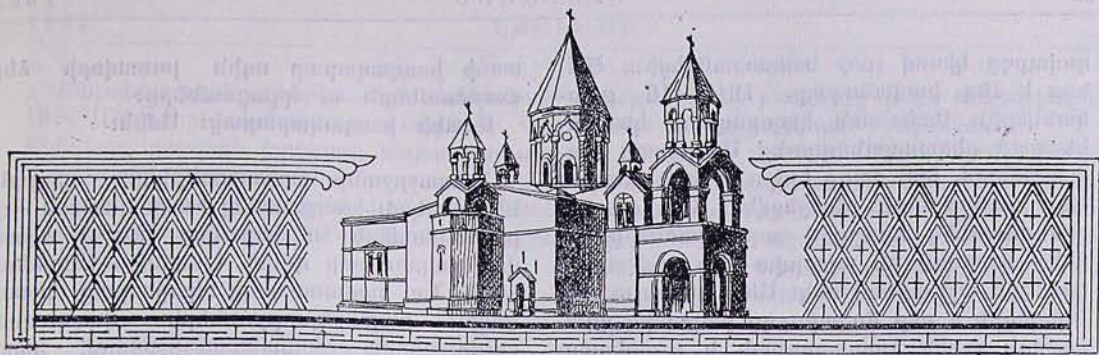

ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱԿԱՆ ԿՈՆՖԵՐԱՆՍԻ ՄԵՐՁԱՎՈՐ ԱՐԵՎԵԼՔԻ ՀԱՏՈՒԿ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԸ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՈՒՄ

Սույն թվականի մարտի 8—12-ը Մայր Աթոռի Վեհարանում տեղի ունեցավ Խաղաղության Քրիստոնեական Կոնֆերանսի Մերձավոր Արևելքի հատուկ հանձնաժողովի տարեկան նստաշրջանը:

Նստաշրջանի աշխատանքներին մասնակցեցին աշխարհի չորս ցամաքամասերի տասընչորս երկրներից ժամանած քրիստոնեական տարբեր դավանությունների պատկանող շուրջ 40 հոգևորական և աշխարհական պատգամավորներ, դիտորդներ և հյուրեր:

Նստաշրջանը տեղի ունեցավ հետևյալ բնաբանով. «Պաղեստինյան հարցի լուծումը որպես բանալի Մերձավոր Արևելքի պրոբլեմի կարգավորման համար»:

Նստաշրջանի բացումը կատարվեց Նորին Սրբություն Ս. Տ. Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի աղոթքով: Ապա Հայոց Հայրապետը հանդես եկավ ժողովի մասնակիցներին ուղղված ողջույնի և օրհնության հետևյալ ուղերձով.

**ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՈՂՁՈՒՅՆԻ
ԽՈՍՔԸ**

Ուրախությամբ ողջունում եմ ձեզ բոլորիդ, որ հավաքվել եք այստեղ, իբրև անդամները Խաղաղության Քրիստոնեական Կոնֆերանսի Մերձավոր Արևելքի հատուկ հանձնաժողովի:

Մեր դարի երկրորդ կեսի ամենանշանա-

կայից և համաժողովրդական շարժումներից մեկն է միջազգային խաղաղության շարժումը, մի շարժում, որ աստվածահաճո է, մարդասիրական և բարոյապես հրամայական: Հետևաբար, շատ բնական է, որ քրիստոնյա եկեղեցիները մասնակցեն այս շարժումին:

Մեր այս նույն պատմական ժամանակաշրջանը հատկանշող մեծ երևույթներից մեկն է նաև էկումենիկ շարժումը: Իմ գիտակցության մեջ էկումենիկ շարժումը և խաղաղության շարժումը փոգահեռ ընթացող և վարգացող շարժումներ են:

Ահա այսպիսով, էկումենիկ տեսակետից ևս, խաղաղության շարժումը տևապես զբաղվում է մեր եկեղեցական կյանքի վարգացման ճանապարհի վրա:

Չեր հանձնաժողովի գումարումը այս օրերին տեղի է ունենում միջազգային բացառիկ հուպումնայից, լարված պայմանների մեջ: Այս մասին ես տվյալներ չեմ ներկայացնում, որովհետև բոլորիդ ծանոթ է այսօր միջազգային մթնոլորտը, որի մեջ ապրում ենք մենք՝ եկեղեցիներ և ժողովուրդներ:

Ասեմ միայն այսքանը, որ Հայ եկեղեցին և հայ ժողովուրդը ևս ծանրորեն մտահոգված են արդի միջազգային իրադրությամբ: Որովհետև, Հայ եկեղեցին և հայ ժողովուրդը ողբերգական փորձառություն են ունեցել անցյալում՝ պատերազմների ընթացքում: Հատկապես առաջին համաշխարհային պատերազմի ընթացքում մեր եկեղեցին և մեր ժո-

ղովուրդը կիսով չափ նահատակվեցին: Ծանոթ է ձեզ, հավանաբար, 1915—16 թվականներին Օսմանյան կայսրության կազմակերպած ցեղասպանությունը Արևմտյան Հայաստանում, երբ շուրջ երկու միլիոն խաղաղ հայ բնակչություն բնաջնջվեց: Այդ ցեղասպանությունից հրաշքով ապատվածները, որոնք կազմում են այսօրվա հայ սփյուռքը, ցրվեցին աշխարհով մեկ: Ահա թե ինչու մեր եկեղեցին և մեր ժողովուրդը բացառիկ պայություն ունեն խաղաղության և պատերազմի հարցերում:

Մենք սրտանց աղոթող ենք, որ աշխարհում խաղաղության դատը հաղթանակի, և ժողովուրդներ ու պետություններ գործակցեն համերաշխությամբ, փոխադարձ հասկացողությամբ, փոխադարձ վիշտներով գուցե, և ամեն միջոց օգտագործեն, բացի պատերազմի դիմելուց:

Այսօրվա աշխարհում ամենատագնապալի շրջաններից մեկը Մերձավոր Արևելքն է անշուշտ, ուր ապրում են շուրջ կես միլիոն հայեր՝ արաբական եղբայր ժողովուրդների ընտանիքում:

Ըստ երևույթին աշխարհագրական այդ շրջանում իրադրությունը բարդ է և հարցերի կենտրոնում, ինձ թվում է, գտնվում է Պաղեստինյան արաբ ժողովրդի հարցը. մի ժողովուրդ, որ իր բնակավայրից արտաքուլված է, մի ժողովուրդ, որ ապրում է թափառական, թշվառության և պրկանքների մեջ, մի ժողովուրդ, որի ձեռքերը երկարում են դեպի այսօրվա մարդկությունը՝ սպասելով բոլորից արդարություն:

Մաղթում եմ, որ ձեր աշխատանքը այս օրերին մի կարևոր նպատակ հանդիսանա ի խնդիր Պաղեստինյան արաբ ժողովրդի արդար դատի լուսաբանման և պաշտպանության այն հավատքով, որ ի վերջո այդ իրավապրկված ժողովրդի բոլոր արդար իղձերը իրականանան: Որովհետև պարզ է, որ խաղաղության հիմքերը հաստատված պետք է լինեն արդարության վրա, որ խաղաղության հիմքերը հաստատված պետք է լինեն մարդասիրության վրա, որ խաղաղությունը հաստատված պետք է լինի միջազգային իրավունքի հիմքերի վրա:

Այս մի քանի մտածումներով ես ուզեցի ողջունել ձեր հավաքույթը այստեղ, Սուրբ Էջմիածնի կամարների տակ, Սուրբ գրական Արարատի փեշերին, որտեղից առաջին անգամ թռիչք առավ խաղաղության աղավին՝ ձիթենու ճյուղը կտուցին:

Թող Աստուծո Սուրբ Հոգին առաջնորդ լինի ձեզ բոլորիդ և մեր Տիրոջ Հիսուսի Քրիս-

տոսի խաղաղարար ոգին լուսավորի ձեր մտածումներն ու պացայտները:

Երանի խաղաղարարաց: Ամեն:

Նստաշրջանի աշխատանքների սկզբին ներածական խոսք ասաց խաղաղության Քրիստոնեական Կոնֆերանսի (ԽԲԿ) գլխավոր քարտուղար դոկտ. Լյուբոմիր Միրեժովսկին: Նա համառոտակի նկարագրեց միջազգային հարաբերությունների վատթարացումը ներկա ժամանակաշրջանում, հատկապես Մերձավոր Արևելքում:

Նստաշրջանում գլխավոր Վեկուցումով հանդես եկավ ԽԲԿ-ի Մերձավոր Արևելքի հանձնաժողովի նախագահ Հովհաննես Թոփուպյանը, որը ղեկավարում էր հանձնաժողովի նիստերը: Նրա Վեկուցման թեման էր՝ «Պաղեստինյան հարցը, արդարություն և խաղաղություն տառապած մի ժողովրդի համար»:

Այնուհետև հաջորդական վեց նիստերի ընթացքում լավեցին հարակից մի շարք Վեկուցումներ:

Ներկայացված Վեկուցումների շուրջ նըստաշրջանի մասնակիցների միջև ծավալվեց աշխույժ բանավեճ: Ընդհանուր քննարկման ենթարկված պանապան հարցերի շուրջ հանձնաժողովը հանգեց համապատասխան ելույակցությունների:

Նստաշրջանի վերջում ընդունվեց պաշտոնական մի հաղորդագրություն ժողովի աշխատանքների մասին:

Մարտի 10-ին, չորեքշաբթի օրը, առավոտյան, նստաշրջանի մասնակիցները Երևանում այցելեցին Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մատենադարան, ապա մեկնեցին Գառնի և Ս. Գեղարդի վանք՝ ծանոթանալու հայկական ճարտարապետության այդ երկու կարևոր պատմական հուշարձաններին: Ծիծեռնակաբերդում նրանք ծաղիկներ վետեղեցին Հայ նահատակաց հուշարձանին:

Նույն օրը, երեկոյան ժամը 18-ին, Մայր Աթոռի հյուրերը Էջմիածնի Մայր տաճարում ներկա եղան աղոթքի եկամենիկ շաբաթվան նվիրված երեկոյան հանդիսավոր ժամերգությանը:

Մարտի 11-ին, հինգշաբթի օրը, երեկոյան ժամը 20-ին, Հայոց Հայրապետը «Անի» հյուրանոցում հյուրերի պատվին տվեց պաշտոնական ճաշկերույթ, որին ներկա եղան Ս. Հուսիկ արքեպ. Սանթրոյանը, Ս. Արսեն եպս. Բերբերյանը, Ս. Նարեկ եպս. Շաբարյանը, Ս. Գևորգ եպս. Սերայդարյանը և Ս. Անանիա վրդ. Արաբաշյանը, Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամներ, մայրավանքի ղեկավար աշխատողներ և այլ պաշտոնական անձինք:

Ընդունելությանը ներկա էր Հայկական ՍՍՀ Մինիստրների խորհրդին առընթեր Հայ Եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ տիար Ռուբեն Պարսամյանը:

Ճաշկերության ընթացքում հանդես եկավ Վեհափառ Հայրապետը հրաժեշտի հետևյալ խոսքով.

ՎԵՀԱՓԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹՅԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ
(11 մարտի 1982 թ.)

Ինչքան հաճելի է, որ եղբայրներ միատեղ լինեն:

Եվ ինչքան առավել հաճելի է, երբ նրանք միատեղ աշխատում են և գործում խաղաղության օգտին:

Ահա այդ աշխատանքն է, որ կատարեցիք դուք, հարգելի քույրեր և եղբայրներ: Եվ կարծում եմ, որ հոգեպես մխիթարված եք, որովհետև լավ գործ կատարեցիք, աստվածահաճ, բարի գործ: Եվ արդ, Իմ պարտականությունը կնկատեմ ձեզ բոլորիդ բերելու Իմ գնահատանքի խոսքը, նաև շնորհակալության խոսքը: Ես բավական երկար տարիներ եմ վեր ծանոթ եմ քրիստոնեական Եկեղեցիների խաղաղության այս շարժման: Հաճախ անձնապես մասնակցած եմ տարբեր կոնֆերանսների, Պրագայում և այլ տեղերում: Եվ միշտ այն պատգամներն ունեցած եմ, որ այս շարժումը հարապատրեմն արտահայտիչն է հանդիսանում մեր օրերի մարդկության ամենապսիվ իդեալների: Եվ ինչքան ժամանակները անցնում են և ինչքան նոր պայմաններ են ստեղծվում, այնքան առավել շեշտվում է կարևորությունը, արժեքը այս շարժումի:

Քիչ առաջ, հարգելի ընդհանուր քարտուղար պրն. Միրեծովսկին վկայում էր Ինձ, թե այս շարժումը հետզհետե առավել տարածում է գտնում համաշխարհային մակարդակի վրա, որի համար ես պետք է շնորհավորեմ իրեն և այս կապմակերպության ղեկավարներին՝ դուկտ. Թոտ եպիսկոպոսին, միաբնակցի Նիկողոսին և իրեն՝ ընդհանուր քարտուղար պրն. Միրեծովսկուն, և նրանց բոլոր գործակիցներին:

Եվ կուզեմ նաև շնորհավորել հանձնաժողովի նորընտիր ղեկավար մարմնի անդամներին, որի մեջ, Մենք ուրախ ենք, որ կգտնվի նաև մեր Եկեղեցու ներկայացուցիչը՝ պրոֆ. Հովհաննես Թովուպյանը:

Մենք խստապես համոզված ենք, որ խաղաղության համաշխարհային շարժումը մեր

դարաշրջանը բնորոշող գուցե ամենակարևոր, ամենամարդկայնական շարժումն է:

Մտածում եմ, որ մենք՝ այսօրվաններս, տակավին ամբողջովին չենք կարողանում գնահատել կարևորությունը այս շարժման: Վստահ եմ, սակայն, որ ապագայում գալիք սերունդները այս դարաշրջանի վերջին տասնամյակները պետք է կոչեն խաղաղության պայքարի ժամանակաշրջան:

Խաղաղության գործը ճշմարտապես աստվածասեր շարժում է: Խաղաղության գործը մարդասիրական շարժում է ու նաև քաղաքակրթության պաշտպանության շարժում: Կուզենք ավելացնել նաև, որ լավատեսության շարժում է, լավատեսություն դեպի մարդը, լավատեսություն դեպի կյանքը, լավատեսություն դեպի մարդկության ապագան:

Հետևաբար բոլոր հիմքերը ունենք մեր բոլոր իմացական, հոգևոր ուժերով նվիրվել այս մեծ շարժումին, խաղաղության պահպանման նվիրական գործին:

Թող Աստված օրինի խաղաղության և ժողովուրդների բարեկամության շարժումը:

Թող Աստված օգնական և մարտակից մնա միշտ բոլոր խաղաղարարներին:

Ձեզ բոլորիդ անսպառ ուժ ու եռանդ, հարատևության ոգի և միշտ նորանոր հաջողություններ:

Մենք սիրով միշտ պիտի սպասենք ձեզ, մեր դռները և մեր սրտերը բաց:

«Ողջ լերուք պորացեալ Սուրբ Հոգով. ամեն»:

Այնուհետև ելույթ ունեցան ԽԲԿ-ի գլխավոր քարտուղար դուկտ. Լյուբովի Միրեծովսկին և ԽԲԿ-ի փոխնախագահ պրոֆ., դուկտ. Գերհարդ Բասարակը:

Սեղանի մասնակիցներին ողջունեց նաև տիար Ռուբեն Պարսամյանը, հանուն ՀՍՀՄ Մինիստրների խորհրդին առընթեր Հայ Եկեղեցու գործերի խորհրդի, և հաջողություն մաղթեց Խաղաղության Քրիստոնեական Կոնֆերանսի Մերձավոր Արևելքի հատուկ հանձնաժողովին, նրա հետագա խաղաղասիրական գործունեության ճանապարհին:

Մարտի 12-ին, ուրբաթ օրը, առավոտյան, «Զվարթնոց» օդանավակայանում Մայր Աթոռի հյուրերին բարի ճանապարհ մաղթեցին Տ. Արսեն եպս. Բերբերյանը, Տ. Գարեգին արք. Ներսիսյանը, Տ. Ստեփանոս արք. Չաքալյանը, Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի անդամ Հովհաննես Թովուպյանը և Մայր Աթոռի միջեկեղեցական հարաբերությունների բաժնի ընդհանուր քարտուղար Պարգև Շահբապյանը: